

K É P Z Ő M Ű V É S Z E T

ELVESZTETT – MEGLELT ARCOK

Maurits Ferenc művészetéről

Noha kétségkívül egyszerűbb, mi több, kényelmesebb volna, lehetetlenség Maurits művészetét egyetlen minősítő jelzővel összefoglalni. Pedig, ami elsőként feltűnik e rajzokon, az különös, megkapó szépségük, csakhogy utóbb rájövünk: ez a szépség olyan magától értetődő, olyan természetes, mint a napfény, hiányát csak akkor érezzük, ha elborult az ég. Ha viszont egyetlen mondattal azt kellene összegeznünk, mivel gazdagította Maurits Ferenc megjelenése a hazai képzőművészetet, sommásan rávágthatnánk: a szakadatlan küzdelem látványával. Képeinek furcsa, zaklatott, „pókhálós” alakjai pókszörte ruhájukban mintha egy kapucinus katakombából léptek volna elő. Mintha képi újraéledésükig a holtak tárában várakoztak volna türelmesen Maurits tollhegyű pálcájának varázsérintésére, hogy a múltból, a képzeletből, az „egyszer volt, hol nem volt” világból egyszerre csak élénk toppanjanak. Ám ahogy élénk toppannak, lényükben azonnal ezernyi ellentmondás feszül. Azaz: élnek. Méghozzá időtlenül élnek, egy olyan világban, amelyben az egész helyett a részleteknek jut fontos szerep, a kifakadások helyett a csöndes tüprengésnek, a felkiáltások helyett a tömondatos kijelentéseknek. Ezeknek a figuráknak egészen egyszerűen: lelkük van, s lelküket akár a napfény, járja át a szellem.

Óriási szuggesztivitással bírnak Maurits rajzai. De nehéz lenne megmondani, honnan is ered ellenállhatatlan belső sugárzásuk. Ha elrédődő, megkínzott vagy torz vigyorba fagyott arcú figuráit nézzük, úgy tűnik, régi ismerősöket látunk. Mégis, de lehet, hogy éppen emiatt, örömmel fedezzük fel őket újra meg újra. Egyszerre vonzanak és taszítanak, gyönyörködtetnek és visszaborzasztanak. S minél tovább nézi őket az ember, annál szebb átlátszó tisztaságuk, s annál félelmetesebbek az arcok mélyén, a pókhálófinomságú vonalak közül elővillanó tekintetek. Az indiánok hiedelme azt tartja, aki elveszítette az arcát, egyszersemind elveszítette méltóságát is. Maurits mintha ezeket a méltóságukat veszített arcokat találná meg újra, s ajándékozná meg őket ismét rég elvesztett tulajdonságokkal. Van ezekben az arcokban valami, ami lefegyverez, ám ami tünődésre is készítet bennünket, valami olyan vonzás, ami miatt nem tudunk ezektől a tekintetektől elszakadni, valami, ami miatt megunhatatlanok. Maurits analizál, miközben nem tagadja: érez. Képein a konkrét szituációból kiemelve, egy meghatározhatatlan térben elhelyezve, egy pontosan nem meghatározható, részleteiben nem körvonalazható történet részeseivé teszi figuráit. Léteznek egy pillanat alatt befogadható művek. Maurits rajzai nem ilyenek. Az ő rajzait hosszasan kell szemlélni, mert csak így járhatjuk be tartalmas, sokat sejtető alkotásainak világát. Lírainak nevezik Maurits portréit, ám lírája sajátos módon nemcsak érzelmeinkhez, de értelmünkhöz is szól, akkor is, ha elvonatkoztatásában nem rugaszkodik el az anyagtól, sőt, feltételezi azt, annak súlyát, ízét. Nyilvánvalóan egyéni adottságokról van szó, de az sem vitás, hogy olyan okai vannak az effajta fogalmazásomdnak, amelyek függetlenek a művész személyétől, mert annak a kornak a következményei, amelyben neki élni adatott.

Ha Mauritsról szólunk, mindenképpen szólnunk kell vallott és vállalt műfajáról, az illusztrációkról is. Műveit a Forum-könyvek sokasága őrzi, mégsem nevezhetjük őt a szó mindennapi értelmében illusztrátornak. Egyszerűen azért nem, mert noha olvasmányélmények ihletik alkotásra, soha nem a szöveget, hanem a hangulatot illusztrálja, amelyet egy regény, verseskötet, novella ébreszt benne. Mesterségbeli tudása, műveltsége, olvasottsága, szemlélődő, filozofikus alkata folytán illusztrátorként is par excellence rajzművészetünk kiválósága. Stílusa elegáns és mély, s aki egyszer rátalál az ízére, pontosabban nyelvére, az nagy örömet leli benne. Maurits illusztrációi nem olyanok, hogy szavakkal, akár az illusztrált irodalmi mű szavaival is körülírhatnánk őket. Neki saját, különleges, összetéveszthetetlen képszótára van, amelynél a képoltvasás szokásos eszközeivel nem sokra megyünk, hisz illusztrációi, akárcsak rajzai, a „lét töredékei”, foszlányok, amellyel az idő és a képzelet végtelen folyamában sodródva, felbukkanva és alámerülve hol ezt, hol azt mutatják.

NÁRAY Éva

